

Preek over Romeinen 8,31.32 – Waar was God op Golgotha? (Lijdenstijd)

Orde van dienst

Voorzang: Psalm 93, 1 en 2

Votum en Groet

Zingen: Psalm 93, 3 en 4

Lezing van de wet of vermaning uit het Nieuwe Testament

Zingen: Gezang 100, 1. 5. 6 en 13

Gebed om het licht van de Geest

Lezen: Genesis 22,1-19 en Romeinen 8,31-39

Zingen: Psalm 73, 9 en 10

Verkondiging van Romeinen 8,31.32

Zingen: Gezang 431, 1. 3. 5 en 7

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Zingen: Psalm 150

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Onlangs verscheen het Niod-rapport, dat uitgebreid verslag heeft gedaan over de gebeurtenissen die geleid hebben tot de val van Srebrenica in Bosnië.

In de media was weer alle aandacht voor het drama dat zich daar in de zomer van 1995 heeft afgespeeld.

En de meest schrijnende vraag was: wie is er voor verantwoordelijk dat duizenden mannen door de Serviërs konden worden afgeslacht en uitgemoord.

Wie hadden er wat aan kunnen doen, maar hebben het niet gedaan?

Inmiddels is het kabinet er over gevallen.

Maar daarmee zijn de vragen nog niet afdoende beantwoord.

Die blijven schrijnen.

Wie zijn verantwoordelijk voor al dat leed dat zo velen getroffen heeft?

Die vraag kan in vele situaties worden gesteld.

In Enschede, in Volendam, in Jeruzalem en in Jenin of Ramallah.

Steeds weer opnieuw gebeuren er vreselijke dingen, waarbij je je afvraagt:

*Als nu bepaalde mensen hun verantwoordelijkheid hadden genomen,
dan had het toch niet hoeven gebeuren?*

Die vraag krijgt helemaal iets wrangs als het om God gaat.

Immers, als er één voor ons gevoel iets kan doen aan ellende en verdriet,
dan is Hij het toch?

Dat is een vraag, die ons kwellen kan.

Sinds de Tweede Wereldoorlog is deze moeite vaak samengebald in de vraag: *Waar was God in Auschwitz?*

Maar je kunt het natuurlijk met talloze voorbeelden uitbreiden.

Waar was God in Cambodja?

Waar was God in Srebrenica?

In Enschede en Volendam?

In zulke vragen klinkt ergernis, verontwaardiging, verwijt.

Waar was God?

Want Hij liet het toch maar gebeuren.

En bij iedere gelovige, die God toch niet los wil laten, kan er óók sprake zijn van teleurstelling.

Waarom is God er niet op de momenten, dat Hij er had moeten zijn?

Waarom valt God zo vaak tegen?

Broeders en zusters, als u zich zo door God teleurgesteld voelt, dan moeten we met deze vragen ook naar Gethsemané en naar Golgotha.

Waar was God toen Jezus in Gethsemané gearresteerd werd?

Waar was God toen Jezus op Golgotha geëxecuteerd werd?

Want op deze plaatsen schrijven deze vragen het meest.

Maar juist hier vinden ze ook een antwoord.

Dat is te zeggen: we krijgen daar niet de oplossing van alle problemen, waarvoor de ervaring van het lijden ons stelt.

Maar het werpt er wel zo'n bijzonder licht op, dat het ons mogelijk wordt gemaakt met die vragen te leven.

Probeer u zich nog eens bij benadering in te denken wat daar op Golgotha gebeurde.

Jezus, hangend aan het kruis – gemarteld, bespot.

En probeer u zich dat moment eens in te denken met in uw gedachten een gebeurtenis uit uw eigen leven misschien waarin u vreselijk werd teleurgesteld.

U had alles gezet op de kaart van Gods macht – genezing van de kanker van iemand die u zo lief was of de geboorte van een gezonde baby of Gods hulp in een huwelijksconflict.

Maar alles ging totaal verkeerd.

De kanker bleek dodelijk.

De baby werd geboren met ernstige hersenbeschadiging.

Het huwelijk liep uit op een scheiding.

Je smeekte om een wonder.

Maar het wonder kwam niet.

Het lijden walste onverbiddelijk over je heen en trok een spoor van vernieling door je leven.

Denk aan Golgotha als aan dat moment in je leven.

Toen de leiders spottend schreeuwden:

Laat hem van het kruis afkomen en wij zullen in hem geloven...

Toen de leiders hoorden: *Hij vertrouwde toch zo op God?*

Laat die hem dan redden!

Toen de volgelingen hun adem inhielden en misschien baden en smeekten:

Toe dan God, doe het dan!

Laat de spotters niet het laatste woord hebben.

Grijp in!

U kunt het toch!

Doe het dan!

Toon ons uw wonderdaden!

Maar er gebeurde niets!

Dodelijke stilte!

En dan Jezus' uitroep in doodsangst:

Mijn God, mijn God, waarom hebt u Mij verlaten!

Een schrijnende schreeuw naar God, die alles op zijn beloop leek te laten en al wat kwaad is de overwinning liet behalen op al wat goed is.
Een mens, die tot het uiterste leefde in volmaakte gehoorzaamheid, die er van genoot de wil van God te doen – niet uit plichtsbefef, maar van harte en hartstochtelijk.
En God laat Hem vallen.

En lees dan tegen déze achtergrond de geloofsbelijdenis van Paulus:
Als God vóór ons is, wie zal tégen ons zijn?
Dat lijkt zo vre-se-lijk absurd met Golgotha in je achterhoofd.
En met al wat je zelf of andere mensen aan teleurstellingen hebben ondervonden.
Paulus, wat bazel je toch!

En dan zien we tot onze stomme verbazing, dat Paulus juist Golgotha in zijn achterhoofd heeft.
In zijn achterhoofd?
Wat daar gebeurd is, doordringt heel zijn denken en spreken.
Dat is de kern van zijn evangelie: *Jezus Christus, en die gekruisigd!*
Van een andere Jezus wil hij niet weten.
Golgotha heeft Paulus overtuigd van Gods betrouwbaarheid.
Golgotha biedt Paulus juist perspectief!

Want, zegt Paulus, hoe zal Hij, die zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft, ons met Hem ook niet alle dingen schenken?
En met dit woord trekt Paulus een sluier weg van wat daar op Golgotha gebeurde.

Een sluier...
Want veel van wat daar precies gaande was, blijft voor ons verborgen.
Misschien wel tot in eeuwigheid.
Zo diep is het geheimenis van het kruis.
Maar Paulus onthult wel zoveel, dat het voor ons een enorme troost mag zijn.

Op Golgotha dringt het lijden van Jezus zich aan ons op.
En de Vader blijft benauwend verborgen in Egyptische duisternis.
Maar in dit woord van Paulus dringt een bijzondere lichtstraal die duisternis binnen en laat ons de Vader zien.

Twee woorden uit onze tekst vragen onze bijzondere aandacht, in omgekeerde volgorde:
overgeven en *niet sparen*.
Dat is wat de Vader deed met zijn Zoon.
Hij gaf Hem over en spaarde Hem niet.

Allereerst dat woord *overgeven*.
Het is een woord, dat in het NT een heel speciale kleur gekregen heeft.
Met name in het lijdensverhaal heeft het een bijzonder negatieve klank.
Daar wordt het keer op keer gebruikt in verband met Jezus in de betekenis van: *overleveren, uitleveren, verraden, verstoten, in de dood geven*.
Het is Judas, die Jezus *overgeeft* aan de overpriesters.
Het zijn de overpriesters, die Jezus *overgeven* aan Pilatus.
Het is Pilatus, die Jezus *overgeeft* aan de soldaten om te worden geselsd, bespot en tenslotte gekruisigd.

En ook in de brief aan de Romeinen heeft dit woord *overgeven* al vaker geklonken.

Al in het eerste hoofdstuk.

En ook daar met een uiterst negatieve klank.

Maar daar gaat het niet over mensen, die anderen *overgeven*.

Nee, daar is God degene, die mensen *overgeeft*.

Mensen, die in opstand komen tegen God, die God wel kenden, maar Hem niet eerden en inruilden voor andere machten (vs. 18vv) – zij worden door God *overgegeven* aan hun onreinheid (vs. 24), *overgegeven* aan schandelijke lusten (vs. 26), *overgegeven* aan een verwerpelijk denken (vs. 28).

Hier is dat woord *overgeven* duidelijk een aanduiding van Gods gericht, Gods oordeel over mensen, die op stuitende wijze Hem onteren.

Dus of het nu gaat om mensen of om God – dat woord *overgeven*, *overleveren* heeft steeds een uiterst negatieve lading.

En juist tegen die achtergrond is dit woord van Paulus bijzonder veelzeggend.

God, van wie in Rom. 1 gezegd wordt, dat Hij goddeloze mensen in zijn heilige toorn *overgeeft* aan zijn gerichten, diezelfde God heeft ook de rechtvaardige bij uitstek *overgegeven*!

Overgegeven aan het meest vernietigende gericht dat ooit ter wereld is voltrokken.

Overgegeven aan de totale verlorenheid en verstoting buiten het Koninkrijk van God.

M.a.w. in Jezus' lijden was sprake van *overgeven* in dubbele zin: op menselijk en op Goddelijk niveau.

Judas, de overpriesters, Pilatus, de soldaten gaven Hem over tot in de kruisdood.

Maar ook GóD gaf Hem over in die vloekdood.

Maar hoe is het mogelijk, dat ook God daar zo bij betrokken was?

Immers, goddelóósheid en Godverlatenheid horen bij elkaar.

Goddelóósheid en Godverlatenheid – dat zijn twee kanten van dezelfde medaille.

Gods gericht treft hen die kiezen voor een leven in opstand tegen God.

Dat kunnen we volgen.

Maar dat juist de rechtvárdige door God verlaten wordt?

Dat juist de rechtvárdige door God wordt overgegeven aan het zwaarste oordeel?

Dat vloekt toch met elkaar?

Is een God, die zo handelt, echt te vertrouwen?

Ja, juist zo'n God is al ons vertrouwen waard, zegt Paulus.

Want juist in het overgeven van zijn Zoon heeft God getoond hoezeer Hij vóór ons is!

En dan moeten we kijken naar dat andere woord, dat Paulus hier gebruikt: *niet sparen*.

En dan komen we op het spoor wat dit voor de Vader heeft betekend om zijn Zoon over te geven aan het gericht.

Veel uitleggers wijzen bij dit woord van Paulus terecht op de geschiedenis van Abraham, die bereid was zijn zoon aan God te offeren.

Dat was een overduidelijk teken van zijn onbeperkte liefde tot God.

Daaruit bleek hoe overtuigd Abraham had gekozen voor God.

De waarde van een geschenk is immers af te meten aan wat het de gever kost.

En aan de waarde van zo'n geschenk is af te lezen hoe je de ander op prijs stelt, hoe je de ander waardeert, wat je hem/haar de moeite waard vindt.

Maar wat God uiteindelijk van Abraham niet vroeg, wat Hij van niemand van ons vraagt, dat heeft Hij zelf wel gegeven.

Hij spaarde de Zoon niet.

Niet sparen – dat geeft aan, hoe je weggeeft wat jou kostbaar en dierbaar is.

En dan moeten we daarbij bedenken dat de relatie tussen God, de Vader, en God, de Zoon, nóg dieper en inniger is dan die tussen Abraham en Isaäk

of die tussen welke menselijke vader en zoon ook maar kan bestaan.

We noemen twee namen: God en Jezus, de Vader en de Zoon.

Maar tussen die beiden bestaat een onvoorstelbaar innige eenheid.

De Vader en de Zoon zijn één.

Paulus noemt hier ook niet voor niets Jezus de *eigen* Zoon van God.

Dat onderstreept nog eens extra de bijzonder intieme relatie tussen de Vader en de Zoon.

Daarom komt het er wel op aan hoe we spreken over de dood van Jezus.

We moeten niet spreken over God en Jezus alsof het twee personen zijn, volkomen onafhankelijk van elkaar, die los van elkaar of zelfs in conflict met elkaar gehandeld hebben.

Nee, toen de Vader de Zoon gaf, gaf de Zoon zichzelf.

Toen de Vader de Zoon zond, kwam de Zoon uit zichzelf.

Maar het lijden van Jezus is niet buiten de Vader omgegaan.

Het heeft de Vader niet onberoerd gelaten.

Integendeel, in de overgave van de Zoon geeft ook de Vader zich over.

Op hetzelfde moment dat Jezus aan het kruis het uitschreeuwt: *Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten!* is die verlatenheid een diepe smart voor de Vader.

En de verlatenheid van de Zoon door de Vader wordt a.h.w. gespiegeld door de verlatenheid van de Vader door de Zoon.

Maar niet zo, dat ze elkaar lós gelaten hebben.

Juist op het moment, dat ze zo verscheurend gescheiden zijn, is er tussen hen beiden toch een innige gemeenschap.

En tegelijk is er in hun gemeenschap een hartverscheurende gescheidenheid.

Er is een innige gemeenschap in de onverbreekelijke wil om goddelozen te redden.

Maar de redding van goddelozen kost de Zoon de prijs van de verlatenheid door de Vader.

En het kost de Vader de prijs van het kwijtraken van de Zoon.

Dit is een ondoorgrondelijk mysterie.

Ergens in een kerk in Italië hangt een schilderij van de kruisiging.

Dat is op zichzelf niet zo bijzonder, want zulke schilderijen zijn er vele.

Maar als je aandachtig kijkt, is er aan dat schilderij iets heel bijzonders.

Achter de figuur van de gekruisigde Jezus is een andere, vage figuur te zien.

En die figuur is God, de Vader.

De spijker die de hand van Jezus doorboort, gaat dwars door de hand van God.

De speer, waarmee de zijde van Jezus wordt doorstoken, dringt door tot in de zijde van God.

Het is een veelzeggend schilderij.

En volgens mij ook in de lijn van wat de Bijbel ons verkondigt.

Door zijn Zoon te geven gaf God zichzelf.

Het is de Rechter, die in heilige liefde de rol van het onschuldige slachtoffer op zich nam en door en in de persoon van de Zoon de gevolgen van de menselijke schuld – uw schuld, jouw schuld, mijn schuld – op zich nam.

De rechtvaardige, liefdevolle Vader droeg in het kruislijden van de Zoon zelf de last van onze schuld.

Ongelooflijk!

Maar heerlijk waar!

Dit is een boodschap, een evangelie, dat in geen enkele religie verkondigd wordt.

Het wezen van de zonde is de mens, die zich zelf stelt in de plaats van God.

Het wezen van de verlossing is God, die zich zelf stelt in de plaats van de mens.

De mens komt tegen God in opstand en claimt een positie, die alleen God toekomt.

En dan offert God zich zelf op voor de mens en kiest een positie, waarin alleen de mens verdient te zijn.

God was in het donkerste uur van de geschiedenis niet werkeloos.

Hij keek niet onbewogen of machteloos toe.

Maar Hij presenteerde zich zelf de rekening van de onmetelijk hoge schuld, die wij ieder voor zich en samen met elkaar gemaakt hadden.

Begrijpt u nu wat beter hoe Paulus, juist denkend aan wat op Golgotha gebeurde, triomfantelijk uitroept: *Als God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn?*

Want zo heeft Golgotha toch een totaal ander aanzien gekregen.

Waar God het meest ver weg leek te zijn, daar is Hij ons op het dichtst genaderd.

Waar God totaal afwezig schijnt en alles ervan lijkt te spreken, dat Hij zich teruggetrokken heeft, daar is Hij in werkelijkheid op z'n krachtigst present en brengt Hij al ons heil tot stand.

Waar God absoluut tégen ons lijkt te zijn – want als Hij zelfs de meest rechtvaardige onder de mensen niet te hulp komt, hoe zal Hij dan minder rechtvaardigen helpen? –, daar is Hij juist met hart en ziel vóór ons!

En inderdaad, wie of wat zal dan nog tégen ons zijn?

Welke macht, persoonlijk of onpersoonlijk, menselijk of demonisch, kan ons nu nog te na komen?

Nee, daarmee is het lijden dat ons kan overkomen niet gebagatelliseerd.

Er doemen talloze machten op, die het op onze ondergang gemunt hebben.

Paulus noemt er aan het eind van dit hoofdstuk een aantal, die een intense dreiging in zich hebben.

Maar al die machten stuiten op God, die zich vóór ons heeft verklaard en die dat bewees op Golgotha.

Daar heeft Hij een onschokbaar fundament gelegd, waarop we ons vertrouwen kunnen bouwen.

Dat vertrouwen moeten we steeds weer bevechten en winnen.

Daarom is het ook zo belangrijk om bewust het avondmaal te vieren, zoals we dat vorige week nog deden.

Toen we opnieuw die woorden hoorden uit 1Cor. 11:

...dat de Heer Jezus in de nacht, waarin Hij werd overgeleverd, een brood nam, de dankzegging uitsprak, het brak en zei: Dit is mijn lichaam voor u, doet dit tot mijn gedachtenis...

En dan gebruikt Paulus daar hetzelfde woord, dat in deze tekst zo centraal staat: *overleveren*, *overgeven*.

Zijn lichaam, zijn leven – voor ons!

En zo beklimmen we elke avondmaalsviering weer opnieuw de heuvel Golgotha.
Want alleen vanuit die positie kunnen we alle tragedieën van ons leven en van de geschiedenis overzien.

Nee, de geschiedenis van het kruis lost het probleem van het lijden niet op.

Maar deze geschiedenis geeft ons wel het enig juiste gezichtspunt om er naar te kijken.

Waar was God in Auschwitz?

Waar was God in Srebrenica?

Waar was God in Enschede en Volendam?

Waar was God toen u Hem smeekte om zijn hulp?

Hij was precies daar, waar Hij op Golgotha was.

Hij was en is in Jezus Christus, de gekruisigde, bezig uw heil tot stand te brengen.

Hij was en is in Jezus Christus volop actief het nieuwe leven vorm te geven.

*God buigt zich over het bestaan
van hen die door de diepten gaan.
Geef onze God de ere!*

AMEN.